

УДК 738.23:725.1(477)

МАЙОЛІКА НА ФАСАДАХ ЛЬВІВСЬКИХ СПОРУД У СТИЛІ «ПІТТОРЕСК»: ТИПОЛОГІЧНИЙ ТА КОМПОЗИЦІЙНИЙ АНАЛІЗ

Тетяна Казанцева

Стиль «піттореск» (тобто «мальовничий») виник у другій половині XIX ст. як проміжна ланка між історизмом та сецесією. Його витoki слід шукати передусім у народному та середньовічному будівництві. Зasadничою тенденцією цього стилю в архітектурі можна вважати прагнення до правдивості та природності, що виявилось у відповідності фасаду планові, зв'язку будівлі з навколишнім середовищем та художньому осмисленні всіх конструктивних елементів. Таким чином, накладний декор історизму відійшов на другий план (або зовсім зник), натомість в опорядженні фасадів першорядного значення набули декоративно опрацьовані дерев'яні та металеві елементи каркаса. Безфактурну сіру поверхню фасадів історизму заступили мальовничі поєднання різноманітних фактур та кольорів будівельних та облицювальних матеріалів на фасадах у стилі «піттореск».

Особливе місце в цьому новому архітектурному декорі кінця XIX ст. посідає майоліка, що, завдяки своїй насиченій кольоровій палітрі та здатності відбивати світло, є своєрідною «родзинкою» стилю «піттореск». У спеціальній літературі, присвяченій львівській архітектурі¹, автори відзначали застосування майоліки на фасадах кінця XIX – початку XX ст., подекуди вказуючи на авторство проекту та фабрику, де виготовлялася майоліка². Проте типологія, композиція та стилістика майоліки кінця XIX ст., тобто стилю «піттореск», лишалися поза увагою дослідників. Проведені автором натурні дослідження львівських споруд кінця XIX ст. дозволили виявити 38 фасадів, оздоблених майолікою. Опрацювання матеріалів натурних досліджень, викладених у таблиці 1 та ілюстраціях³, дозволило автору розробити типологію майоліки стилю «піттореск», а також проаналізувати її композицію та стилістику.

Як вже зазначалося, стиль «піттореск» характеризується особливою увагою до

опорядження фасадної стіни. Базовим декором фасаду мали слугувати відкриті поверхні облицювальних матеріалів – каменю, цегли⁴, гладенького чи дрібнозернистого тиньку⁵ світлих кольорів, а також майоліки. Проте ознаки зазначеного стилю в чистому вигляді можна побачити на фасадах лише кількох львівських споруд – вілли Дашеків⁶, вілли «Юльєтки», вілли на вул. Самчука, 5 тощо. Найчастіше у львівській архітектурі кінця XIX ст. майолікові вставки та інші деталі стилю «піттореск» поєднувалися з ліпним та цегляним декором інших напрямів: неороманського стилю (вілла Б. Масловського), неоготики (вілла Г. Бромільської), північного ренесансу (особняк Я. та К. Шульців), неоренесансу (Галицька ошадна каса), необароко (готель «Belle Vue») тощо. Після 1907 року з поступовим згасанням орнаментальної сецесії⁷ знову ввійшла в моду тенденція до «правди матеріалу». Наприклад, єдиним декором фасадів будинку на вул. Лисенка, 46 є цегляне мурування з хаотичними вкрапленнями каменів та керамічних плиток (цілих та уламків).

Здебільшого майолікові вставки, як уже мовилось, поєднувалися з цегляним муруванням фасаду. Майоліка могла розміщуватися в одній площині з цегляним муруванням (вул. Лисенка, 45), накладатися зверху (пр. Свободи, 15) або оздоблюватися рельєфною цегляною рамкою на тлі тинькованої (вул. Коновальця, 16) чи цегляної стіни (вул. генерала Чупринки, 70). Подекуди виразним тлом для майоліки була фактура «під шубу» (вул. Дорошенка, 73).

Різнманітний асортимент майоліки «піттореск» загалом складався з *монолітних елементів та квадратних плиток*. На фасаді однієї споруди часом можна побачити мало не всі тогочасні різновиди майоліки, наприклад, як на особняку Я. Стики, вілли Б. Бауера чи Галицькій ошадній касі.

ІСТОРІЯ

Монолітні керамічні елементи наслідували відповідний декор історичних стилів та, за окремими винятками, оздоблювали фасади, насичені ліпним декором. Так, у техніці майоліки виконувалися *картуші*⁸ (пр. Свободи, 27), *дзеркала з гірляндами* (пр. Свободи, 15), *щити* (вул. Листопадового Чину, 11), *дзеркала-гротески* (вул. Хмельницького, 56), *стилізовані шестикутні зірки* (вул. генерала Чупринки, 58-а), *роzetки* (вул. Метрологічна, 14) (табл. 2), а також *медальйони*. Останні могли бути гладенькими (пр. Свободи, 15, 27) або декоруватися атрибутами ремесел (пр. Свободи, 18) та портретами (вул. Хмельницького, 56).

Квадратові керамічні плитки використовувалися на фасадах усіх стильових напрямків кінця XIX ст. Так, якщо на фасадах історизму вставлені де-не-де плитки губляться серед ліпного декору, то в стилі «піттореск» навіть єдина плитка може бути представлена як рідкісна коштовність (вілла родини Дашеків). Трактують майоліку як чогось дорогоцінного знайшло відображення і в опорядженні стін тогочасних сакральних споруд. Наприклад, цегляні фасади костелу св. Івана Хрестителя та каплиці кармеліток босих оздоблені грецьким хрестом, викладеним із керамічних плиток.

Квадратові плитки можна поділити на дві великі групи. Плитки першої групи були складовими орнаменту, який утворювався принаймні трьома плитками (вул. генерала Чупринки, 21). Поширилися два типи орнаменту: *бандельверк* (набирався з двох–шести плиток, які уклалися в один ряд) та *рослинна арабеска* (набиралася принаймні з чотирьох плиток). Найбільші такі арабески-панно килимом вкривають великі фрагменти фасадів будинків на вул. Листопадового Чину, 11 та Новаківського, 2. До другої групи належать плитки із закритою композицією, у центрі якої найчастіше розташовано *пальмету* або *трилисник*. Художниками стилю «піттореск» було розроблено композицію одного виду плитки з пальметою та трьох видів плиток з трилисниками, а також декілька підвидів цих плиток, відмінних лише за колористикою (табл. 3). З квадратних плиток утворювали дзеркало (вул. Гушалевича, 5),

фриз (вул. генерала Чупринки, 11), восьмикутну зірку (вул. Листопадового Чину, 11) або композицію з ромбів різної величини (вул. Котляревського, 4). Також плитки розміщувалися по одній (вул. Котляревського, 41). Деколи в композиціях із ромбів (вул. Коновальця, 16) та у фризах з ромбічним розміщенням плиток (вул. Самчука, 5), крім орнаментованих плиток типового розміру, вставлялися дрібні гладенькі плиточки синього чи оранжевого кольору.

На одному фасаді могли використовуватися декілька видів таких плиток, а плитки з трилисником і пальметою часто чергувалися між собою. Значно менш поширені були плитки, оздоблені розетами (вул. Дорошенка, 73), концентричними колами (вул. Кольберга, 6) та діамантовим рустом різних модифікацій (вул. генерала Чупринки, 11; Кольберга, 4; Самчука, 5). З плиток такого типу найчастіше утворювалося дзеркало під вікнами нижніх поверхів.

Плитки із закритою композицією розміщували звичайно (квадратом) або, що властиво саме стилю «піттореск», ромбами (вул. генерала Чупринки, 11). Останнє розміщення, очевидно, підказано здавна поширеним ромбічним візерунком цегляних переплетень (вул. генерала Чупринки, 61), в який згодом почали вставлятися плитки. З часом плитки утворювали ромбічні композиції і без цегляних рамок (вул. Антоновича, 99).

Описана вище майоліка кінця XIX ст. є рельєфною. Ця рельєфність значною мірою спричинила забруднення поверхні та відповідне спотворення колористики. Розчищення автором майоліки на фасадах вілл на вул. Котляревського, 41 та вул. Коновальця, 27 дозволило виявити, що червоний є насправді забрудненим оранжевим, а синій або голубий – забрудненим блакитним. Так, хоча би частково, з'ясовано *палітру майоліки «піттореск»*: оранжевий, блакитний, зелений та коричневий кольори на білому тлі. Для плиток з розетами чи рустами використовувалися чорні з коричневим відливом (вул. Кольберга, 4) та зелені (вул. Ужгородська, 1) кольори. Зрозуміло, що ідентична майоліка верхніх поверхів, попри теперішню тьмяність, при розчищенні мала би ті самі кольори.

ТЕТЯНА КАЗАНЦЕВА. МАЙОЛІКА НА ФАСАДАХ ЛЬВІВСЬКИХ СПОРУД...

Таблиця 1 – Матеріали натурних досліджень майоліки на фасадах Львова у стилі “піттореск”

№	Адреса	Відомості про призначення та спорудження	Особливості розміщення майоліки ⁱ	Опис майоліки ⁱⁱ
1	Вул. Антоновича, 99	Житловий будинок (перебудовується), дво-поверховий, сецесія	Фризи між вікнами II, III пов. (плитки поставлено ромбами) Вставка під арковою нішею на фронтоні Дві окремі плити на фронтоні	Плитка (гладка) ⁱⁱⁱ : голуба (частково затинькована, де-не-де відсутня)
2	Вул. генерала Чупринки, 11	Вілла, двоповерхова, “піттореск”, арх. І. Левинський, 1890-і рр.	Фриз (плитки поставлено ромбами, у цегляній тинькованій рамці) Фриз наріжника Над вікном II пов. (плитки поставлено ромбами, у цегляній тинькованій рамці)	Чергуються плити: трилисник 3.1* та трилисник 2.1* Плитка (гладка): коричнева квітка-розетка на оранжевому тлі. Плитка (гладка): синьо-жовта квітка на білому тлі Плитка: пальмета 1.1* Плитка: ускладнений діамантовий руст
3	Вул. генерала Чупринки, 19	Вілла, двоповерхова, “піттореск” (тільний фасад)	Окремі плити (ромбами) на рівні II пов.	Плитка (гладка, 2 різновиди): гуцульський рослинний орнамент (коричневий, зелений, жовтий на білому тлі) Плитка (гладка): синя з люстром
4	Вул. генерала Чупринки, 21	Вілла, двоповерхова, “піттореск”, арх. Ю. Захаревич, бл. 1900 р.	Дзеркала під вікнами I пов. Вставка-ромб (у цегляній рамці) на рівні I пов. Вставка-ромб та ряд плиток (ромбами) на рівні II пов. Дзеркала (по 2 плити) на фризі вежі	Бандельверк* Плитка (в центрі): орнамент з розетою (блідо-зелений, оранжевий, білий). Плиточка (у менших ромбах): синя, гладка Арабеска* Плитка: пальмета 1.2*
5	Вул. генерала Чупринки, 58-а	Будинок фабрики будівельних матеріалів І. Левинського, триповерховий, “піттореск”, 1889 р.	Вставка-ромб між вікнами III пов.	Плитка в ромбі (гладка): фіолетова з люстром. Рамка ромбу (темно-фіолетова): подвійна, на перетинах – плити-розетки. У центрі ромба – стилізована шестикутна зірка**
6	Вул. генерала Чупринки, 70	Костел кармеліток босих, “піттореск” (на основі неоготики), буд. І. Левинський, 1893–1895 рр.	Фриз (плитки поставлено ромбами, у цегляній рамці)	Чергуються плити: трилисник 2.1* та трилисник 2.2*
7	Вул. Гушалевича, 4	Чиншовий будинок, триповерховий, історизм (необароко)	Дзеркала фриза (по 2 плити)	Плитка: пальмета 1.1*

i. Якщо не вказано, що плити поставлено ромбами, то це означає, що сторони плиток паралельні до вертикалей та горизонталей фасаду.

ii. Опис майоліки, позначеної зірочкою*, див. у табл. 2; позначеної двома зірочками** див. у табл. 3.

iii. Якщо в описі майоліки спеціально не зазначено “гладка”, то це означає, що майоліка є рельєфною (а це і є характерна особливість стилю “піттореск”).

ІСТОРИЯ

№	Адреса	Відомості про призна-чення та спорудження	Особливості розміщення майоліки ¹	Опис майоліки ²
8	Вул. Гуша-левича, 5	Власна вілла арх. Б. Бауера, триповерхова, "піттореск", 1892 р.	Окремі плитки під вікнами III пов.	Плитка: пальмета 1.1*
			Дзеркала фриза II пов. (в 1 ряд)	Чергуються плитки: пальмета 1.1* та трилисник 1.1*
			Фриз III пов. наріжника (у 2 ряди)	Плитка: трилисник 2.2*
			Фриз III пов. центральної частини (у 2 ряди)	Плитка: трилисник 3.1*
9	Вул. Дорошенка, 73	Вілла Б. Масловського, триповерхова, "піттореск", арх. Т. Мюніх, 1889–1890 рр.	Дзеркала під вікнами II пов. (в 1 ряд)	Плитка: 4-пелюсткова розета (сіро-зелена)
			Плитки (ромбами, у цегляній рамці) під вікнами еркера III пов.	Плитка: розета в колі (сіро-зелена)
			Плитки (ромбами, у цегляній рамці) на балюстраді балкона III пов.	Плитка: концентричні кола (темно-сіра)
10	Вул. Кольберга, 4	Вілла, двоповерхова, "піттореск", арх. Е. Яримович, 1902 р.	Дзеркала під вікнами II пов. (в 1 ряд)	Плитка: концентричні кола (темно-сіра)
11	Вул. Кольберга, 6	Вілла, двоповерхова, "піттореск"	Дзеркало під правим вікном I пов. (в 2 ряди)	Плитка: зворотний діамантовий руст (темно-сіра)
12	Вул. Коновальця, 16	Вілла Й. Браунзейса, двоповерхова, "піттореск", 1902 р., перебуд. у 1923 р.	Дзеркала під вікнами I пов. (в 1 ряд)	Плитка: восьмикутна зірка з розеткою (темно-коричнева)
			Вставка-ромб (у цегляній рамці) між вікнами I пов.	Плитка (в центрі): восьмикутна зірка з розеткою (темно-коричнева). Плиточка (у менших ромбах): синя, гладка
13	Вул. Коновальця, 27	Вілла Г. Бромільської, двоповерхова, "піттореск" (з елементами неоготики), арх. С. Маєрський, 1899 р.	Дзеркала під вікнами I, II пов.	Бандельверк*
14	Вул. Конопської, 4	Вілла, двоповерхова, "піттореск"	Фриз (ромбами) між I та II пов.	Плитка (гладка): червоний з білим рослинний орнамент на синьому тлі
			Дзеркало під вікном II пов. (в 1 ряд)	Плитка (гладка): геометричний орнамент "під мозаїку" (жовто-гарячий, білий, червоний, темно-синій)
			Плитки (ромбами) на наріжниках II пов.	Плитка (гладка): орнамент (червоний, синій, білий, оранжевий)
15	Вул. Котляревського, 4	Вілла, триповерхова, "піттореск", арх. І. Левинський за проектом Ю. Захаревича (?), 1890-1891 рр.	Шестикутна зірка (у цегляній рамці) між вікнами II пов.	Плитка: трилисник 3.1*
			Вставка з ромбів (у цегляній рамці) між вікнами II пов. ризаліту	Плитка: трилисник 2.1*
				Плитка: трилисник 2.3*
16	Вул. Котляревського, 41	Вілла родини Дашеків, двоповерхова, "піттореск", арх. бюро І. Левинського, 1898 р.	По 3 плитки (ромбами) під вікнами I пов.; окрема плитка (ромбом) на фризі між I та II пов.	Плитка: трилисник 2.1*
17	Вул. Кременецька, 17	Вілла, одноповерхова, історизм	Окремі плитки (ромбами) над вікнами I пов.	Плитка (гладка): вишнева квітка на охристому тлі з білим контуром. Плитка (гладка): біла сніжинка на синьому тлі

ТЕТЯНА КАЗАНЦЕВА. МАЙОЛІКА НА ФАСАДАХ ЛЬВІВСЬКИХ СПОРУД...

№	Адреса	Відомості про призна-чення та спорудження	Особливості розміщення майоліки ¹	Опис майоліки ²
18	Вул. Лисен-ка, 45	Каплиця кармеліток бо-сих, "піттореск" (на основі неороманського стилю), арх. Ю. Яновський, 1890 р.	Вставка-хрест (з п'яти плиток) над біфорієм	Плитка: зворотний грецький руст (темно-сіра)
19	Вул. Лисен-ка, 46	Чиншовий будинок, чоти-риповерховий, "піттореск"	Вставки в цегляне обличкування II–IV пов.	Уламки або цілі плитки різних кольорів
20	Вул. Листо-падового Чину, 11 / Новаків-ського	Особняк з майстернею Я. Стики, двоповерховий, "піттореск" (з елементами неоготики), арх. Ю. Заха-ревич, 1889 р.	Шестикутна зірка (у цегляній рамці) між вікнами II пов.	Плитка: трилисник 2.1*
			Фриз (в 1 ряд) між вік-нами II пов.	Чергуються плитки: пальме-та 1.1* та трилисник 1.1*
			Картуш над вікном II пов.	Німецький щит: білі герби на блакитному тлі в оранжевій рамці
			Вставка на аттику риза-літу	Розета**
			Суцільне обличкування над вікнами II пов.	Арабеска*
Картуш над центральним вікном II пов.	Стилізована шестикутна зірка**			
21	Вул. Мельни-чука, 24	Вілла, одноповерхова, історизм	T-подібна вставка під нішею, дзеркала під і над вікнами I пов.	Плитка (гладка): темно-зелена з люстром
22	Вул. Метро-логічна, 14	Вілла "Юліетка", двопо-верхова, "піттореск", арх. Ю. Захаревич, 1891–1893	Вставка над вікнами еркера	Медальйон: розета**
23	Вул. Муша-ка, 32	Чиншовий будинок (?), триповерховий, "піттореск"	Під вікнами II пов. (по 3 плитки ромбами)	Плитка (гладка): гуцульський орнамент (зелений, коричневий, жовтий на білому тлі)
24	Вул. Нечуя-Левицького, 20	Вілла "Марія" родини Мадейських, арх. Ю. За-харієвич, І. Левинський, "піттореск", 1890–1891 рр.	Окремі плитки (ромба-ми) над оризонтальними ві-концями	Плитка: трилисник 2.2
25	Вул. Нова-ківського, 2	Житловий будинок, три-поверховий, "піттореск"	Дзеркало трилопатевої арки III пов.	Арабеска*
26	Вул. Ожеш-ко, 2 / Гіпсова	Вілла, триповерхова, "піттореск", арх. Л. Вельтце, 1907 р.	Дзеркала між вікнами I пов. (в 1 ряд)	Плитка: "під печні кахлі" (синій, оранжевий, зелений)
27	Вул. Озарє-вича, 6	Вілла, двоповерхова, "піттореск" (з елементами необароко), 1898 р.	Дзеркала фриза обрам-лення вікон II пов.	Плитка: трилисник 2.4*
28	Вул. Пар-кова, 12	Чиншовий будинок І. Сус-ляка, чотириповерховий, "піттореск", арх. К. Боуб-лік, 1898–1899 рр.	Дзеркала під вікнами II пов.	Бандельверк*
29	Вул. Раппо-порта, 8	Єврейський шпиталь, триповерховий, "пітто-реск", арх. К. Моклов-ський, 1899–1902 рр.	Дзеркала під вікнами II, III пов. центрального ризаліту (у 4 ряди)	Плитка (гладка): синя (II пов.), фіолетова з люстром (III пов.)
30	Вул. Сам-чука, 5	Вілла, двоповерхова, арх. А. Вайсс, "піттореск", 1894 р.	Вставка-ромб (у цегляній рамці) під вікнами I пов.	Плитка: трилисник 3.2
			Фриз між I та II пов. (плитки поставлено ром-бами)	Чергуються плитки: трилис-ник 3.1, трилисник 3.2, трилис-ник 3.3. Між ними – оранжеві гладкі плиточки
			Дві вставки-ромби (у цегляній рамці) на рівні II пов.	Плитка (в центрі): трилисник 3.3. Плитка (в менших ромбах): діамантовий руст

ІСТОРИЯ

№	Адреса	Відомості про призна-чення та спорудження	Особливості розміщення майоліки ¹	Опис майоліки ²
31	Пр. Свобо-ди, 15	Галицька ошадна каса, триповерхова, "піттореск" (з елементами неоренесансу та необароко), арх. Ю. Захаревич, 1889–1891 рр.	Заповнення картуша над вікном II пов. наріжника	Блакитний медальйон, обрамлений гірляндою з плодами та квітами (оранжеві, зелені, фіолетові)
			Вставки в антревольтах вікон III пов.	Медальйон: розета*
			Фриз над архівольттами III пов.	Бандельверк* у коричневій рамі
			Дзеркала між кронштейнами фриза	Сіре обрамлення, блакитне поле, зелена гірлянда, оранжеві розетки з білими серединками
32	Пр. Свобо-ди, 8 / вул. Театральна, 17	Художньо-промислова школа, триповерхова, "піттореск", арх. Г. Бізанц, Ю. Гохбергер, Г. Пеанський, 1890–1892 рр.	Заповнення картуша над вікнами II пов.	Медальйон: знаряддя праці семи ремесел на голубому тлі
33	Пр. Свободи, 27	Готель "Belle Vue", чотириповерховий, "піттореск" (з елементами необароко), арх. З. Кендзерський, 1896 р.	Заповнення картушів над вікнами III пов. та віконечком аттика	Медальйон (гладкий): блакитний
			Смуги між вікнами IV пов. (в один ряд)	Плитка (гладка): жовтий ромб на синьому тлі в коричневій рамі
			Картуші на фризі під вінчальним карнизом	Вишневий медальйон із блакитним обрамленням
34	Вул. Ужгородська, 1	Костел св. Івана Хрестителя, "піттореск" (на основі неороманського стилю), реставрація за пр. Ю. Захаревича, 1887 р.	Грецький хрест (у цегляній рамі), виконаний з кахлів фабрики у Глинську	Плитка по краях та в центрі хреста: концентричні кола (зелена). Плитка на раменах хреста: біла (з випуклим кругом), біла (гладка), синя (гладка)
35	Вул. Устияновича, 14	Чиншовий будинок, триповерховий, історизм (з елементами "піттореск")	Окремі плитки над верхніми вушками вікон III пов.	Плитка: трилисник 1.1*
36	Вул. Франка, 98	Чиншовий будинок, триповерховий, "піттореск" (з елементами неоготики)	Фриз між II та III пов. (в один ряд, у цегляній рамі)	Плитка: розета в колі (дуже забруднена, визначити колір неможливо)
37	Вул. Хмельницького, 56	Особняк Я. та К. Шульців, "піттореск" (з елементами північного неоренесансу), арх. Я. та К. Шульци, 1896 р.	Дзеркало під правим вікном II пов. (далі йдеться про те саме вікно)	Картуш з написом (тут і далі основні кольори – червоний, синій, зелений, оранжевий, блакитний, білий, чорний)
			П'єдестали пілястр обрамлення вікна II пов.	Медальйони з чоловічим (зліва) та жіночим (справа) портретами
			Дзеркала пілястр обрамлення вікна II пов.	Накладний орнамент-гротеск
			Дзеркала над пілястрами вікна II пов.	Накладний орнамент-вазон
38	Вул. Шевська, 6	Житлова кам'яниця, чотириповерхова, пізнє бароко з елементами класицизму, кін. XVIII ст., реконструкція фасаду (у тому числі майоліка) – кінця XIX ст.	Заповнення картуша між вікнами II пов.	Медальйон: біла фігура на темно-коричневому тлі. Зліва – немовля з сопілкою, справа – немовля з піалюю (?)
			Замок вікон II пов.	Медальйон: жіноча голівка (біла) з орнаментованою рамкою (зелена)
			По дві плитки над обрамленням вікон II пов.	Плитка: розетка (темно-коричнева)
			Заповнення медальйонів на наріжниках III пов. (плитки поставлено ромбами)	Плитка (гладка): синій рослинний орнамент на білому тлі

ТЕТЯНА КАЗАНЦЕВА. МАЙОЛІКА НА ФАСАДАХ ЛЬВІВСЬКИХ СПОРУД...

Таблиця 2 – Типові керамічні монолітні елементи

№	Назва елемента	Опис елемента
1	Стилізована шестикутна зірка	У зірки чергуються гострий та заокруглений кути. Зірка блакитна, в оранжевій рамці, в центрі зірки – зелена шестипелюсткова розетка з оранжевою серединкою
2	Розета	Зелена трипелюсткова квітка з оранжевою серединкою на блакитному тлі

Таблиця 3 – Типові керамічні рельєфні плитки

№	Назва орнаменту	Кількість плиток	Опис орнаменту
1	Арабеска	Від чотирьох плиток	Рослинний орнамент: оранжевий, зелений, блакитний на білому тлі
2	Бандельверк	2–6 плиток	Коричнєве переплетення стрічок, рослинний орнамент (оранжевий, білий, зелений) на блакитному тлі
3	Пальмета 1.1	1 плитка	Оранжева пальмета в оранжевому колі на блакитному тлі в коричневій рамці
4	Пальмета 1.2	1 плитка	Блакитна пальмета в оранжевому колі в коричневій рамці
5	Трилисник 1.1	1 плитка	Зелений трилисник у зеленому колі на коричневому тлі в оранжевій рамці
6	Трилисник 2.1	1 плитка	Білий трилисник, перевитий оранжевою стрічкою, на блакитному тлі в оранжевій рамці (розміщений по діагоналі плитки)
7	Трилисник 2.2	1 плитка	Блакитний трилисник, перевитий білою стрічкою, на оранжевому тлі у блакитній рамці (розміщений по діагоналі плитки)
8	Трилисник 2.3	1 плитка	Оранжевий трилисник, перевитий бежевою стрічкою, на блакитному тлі в бежевій рамці (розміщений по діагоналі плитки)
9	Трилисник 2.4	1 плитка	Коричневий трилисник, перевитий стрічкою, на оранжевому тлі в коричневій рамці (розміщений по діагоналі плитки)
10	Трилисник 3.1	1 плитка	Зелений трилисник з оранжевим контуром на блакитному тлі в коричневій рамці (розміщений по діагоналі плитки)
11	Трилисник 3.2	1 плитка	Зелений трилисник з оранжевим контуром на брунатному тлі в оранжевій рамці (розміщений по діагоналі плитки)
13	Трилисник 3.3	1 плитка	Зелений трилисник з коричневим контуром на блакитному тлі в коричневій рамці (розміщений по діагоналі плитки)

ІСТОРИЯ

Значно рідше на фасадах кінця XIX ст. використовувалися гладенькі керамічні плитки. Це однотонні білі, коричневі (вул. Ужгородська, 1) та сині (вул. Рапопорта, 8) плитки або люстровані фіолетові (вул. генерала Чупринки, 58-а) та зелені (вул. Мельничука, 24). Подекуди гладенькі плитки оздоблювалися нескладними рослинними (вул. генерала Чупринки, 11-а, 19; Кременецька, 17) чи геометричними композиціями (вул. Конопська, 4), а також варіантами орнаменту, що наслідував гуцульський розпис кахлів (вул. генерала Чупринки, 19; Мушака, 32).

Незважаючи на загалом добрий стан збереження майоліки «піттореск», деякі проблеми таки є актуальними. Як уже зазначалося, майоліка стилю «піттореск» на львівських фасадах найбільше страждає від забруднення поверхні та відповідного спотворення колористики. Кваліфіковане розчищення поверхні дозволило б відновити первісні кольори майоліки «піттореск». Також певної шкоди завдають різкі зміни температур узимку. Процеси замерзання та відтаювання спричиняють розтріскування та відлущення поверхневого шару. На щастя, наслідки цих процесів на разі відобразилися на стані майоліки небагатьох пам'яток, наприклад, особняка Я. Стики (теперішній музей О. Новаківського) чи готелю «Belle Vue». Фахівцями розроблено ефективні методи для відновлення поверхні майоліки, що полягають в укріпленні верхнього шару

з подальшим докомпонуванням втрачених фрагментів⁹.

¹ Вуйцик В., Липка Р. Зустріч зі Львовом: Путівник. – Л., 1987. – С. 116, 117; Жук І. Народний мотив в архітектурі львівського модерну // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 3. – С. 35–39; Лінда С. Пошуки національної своєрідності в архітектурі Львова на межі XIX–XX ст. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура. – 2001. – № 429. – С. 87–98.

² Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії. – Л., 2005. – С. 36, 75–79, 98; Нога О. Іван Левинський: Художник, архітектор, промисловець, педагог, громадський діяч. – Л., 1993; Сприса Т. Реставраційні проекти в архітектурній діяльності Юліана Захарівича // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура. – 2000. – № 410. – С. 146–151.

³ Уся фотозйомка об'єктів дослідження виконана Русланом Стасишином у 2007–2008 роках.

⁴ Казанцева Т. Цегляне декорування фасадів львівських кам'яниць // Вісник інституту «Укрзахідпроектреставрація». – 2005. – Чис. 15. – С. 128–133.

⁵ Казанцева Т. Фактологічний аналіз застосування фактур тиньку та каменю у формуванні домінуючих напрямів в архітектурі Львова XVI – першої половини XX століть // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. – 2005. – Т. ССXLIX. – С. 91–112.

⁶ Тут і далі йдеться про колишні назви споруд, адреси яких можна знайти за таблицею 1.

⁷ Типологія та композиційні особливості майоліки на фасадах та інтер'єрах сецесії повинні бути темою окремого дослідження.

⁸ Тут і далі назви орнаментів за: Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: терміни і поняття. – К., 2002.

⁹ Консервація та реставрація пам'яток архітектури. – К.; Л., 1996. – С. 463–468.

SUMMARY

The author has carried majolica natural investigations on 38 L'viv buildings facades in the "picturesque" style. According to the investigations results it has been made the table that contains information about building address, its former destination and the date of construction, features of majolica location and its description. The treatment of investigation materials gave author the possibility to work out majolica types and analyze their composition and stylistic. Usually majolica has been combined with brick and stucco architectural decoration of the neo-styles of the end of the 19th century. Majolica assortment has been collected from monolith elements (stars, roses, coat of arms and medallions) and square tiles. The last ones have been divided into two groups. The ornaments "bandelwerk" and arabesque have been collected from the first tiles group. The second tiles group

have got closed composition, in the centre of which the palmetto or trefoil regularly have been located. Sometimes tiles have been decorated with concentric circles, rustic imitation or rose's variety. Panels, rectangle frames, friezes, eight-pointed stars and rhombic compositions have been made up from ceramic tiles.

Frequently single tiles and compositions from them have been decorated by brick frame. Besides several exceptions majolica of the "picturesque" style is relief that caused the surface pollution and coloristic distortion. The cleaning by author of several tiles made possible to detect authentic colors: orange, blue, green and brown against white background. Besides of the surface pollution another actual problem is majolica cracking and upper layer exfoliation caused by frosting and melting processes.